

Współczesna Czechosłowacja

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDARZEŃ

Rocznica oswobodzenia Czechosłowacji. W piątą rocznicę oswobodzenia Czechosłowacji odbyły się w Pradze i w całym kraju wielkie manifestacje. W uroczystościach praskich wzięli udział, jako przedstawiciele Związku Radzieckiego, witali entuzjastycznie: wicepremier ZSRR marszałek N. A. Bułganin, sekretarz CK WKP(b) M. A. Zuzłow, wiceminister spraw zagranicznych — b. ambasador w Pradze — W. A. Zorin i dwukrotny bohater Związku Radzieckiego, generał A. Rodimcew. Ponadto przybyły na uroczystości delegacje: Chin Ludowych, Polski, Mongolii, Bułgarii, Korei, Rumunii, Wietnamu, Węgier, Albanii, Demokratycznych Niemiec, Francji, Włoch, Anglii i Austrii (wymieniamy w kolejności, w jakiej delegacji przemawiali na uroczystej akademii) oraz niezliczone delegacje ze wszystkich okręgów republiki.

W przeddzień głównych uroczystości, wyznaczonych na niedzielę, 7 maja, delegacja radziecka w otoczeniu przedstawicieli najwyższych władz Republiki Czechosłowackiej złożyła hołd żołnierzom Armii Radzieckiej, poległym w walkach o oswobodzenie Pragi. Pod pomnikiem poległych złożone zostały wieńce delegacji radzieckiej oraz wieńce najwyższych władz republiki — prezydenta, rządu, Zgromadzenia Narodowego, armii, CK KSC, korpusu bezpieczeństwa narodowego, Frontu Narodowego i in.

Zjazd KSS. W dniach 24—27 maja odbył się w Bratysławie IX Zjazd Komunistycznej Partii Słowacji. W zjeździe wzięło udział 853 delegatów, z których 91% było narodowości słowackiej. 61% delegatów było robotnikami:

70% miało poniżej 45 lat. Wśród delegatów było 17% kobiet, co stanowi więcej niż odsetek członkiń w partii.

Główny referat na zjeździe wygłosił przewodniczący partii, wicepremier i minister spraw zagranicznych republiki, Viliam Široky; sprawy budowy partii i wychowania marksistowsko-leninowskiego referował sekretarz generalny Štefan Baš'ovansky, problemy planu pięcioletniego w Słowacji Jan Pull. Ponadto na zjeździe przemawiał premier Antoni Zapotocky, nie licząc oczywiście licznych głosów w dyskusji.

Zjazd akceptował referat V. Širokiego o działalności partii w ubiegłym okresie i o dalszych jej zadaniach i uchwalił, aby referat ten stanowił wytyczną dla działalności KSS przy realizowaniu generalnej linii IX zjazdu KSC i KC KSC w Słowacji; to samo dotyczy referatów Baš'ovanskiego i Pulla.

Zjazd akceptował jednomyślnie nowy Komitet Centralny, który następnie wybrał jednogłośnie swoje prezydium w składzie: Široky, Baš'ovansky, Duriš, Moško, Bacilek, Zupka, Branik, Pull, Čulen, Falt'an, Benada, Sykora i Rais. Jednomyślnie również wybrani zostali: Viliam Široky — przewodniczącym partii i Štefan Baš'ovansky — centralnym sekretarzem.

I zjazd Czechosłowackiego Związku Młodzieży (CSM) odbył się w Pradze w dniach 7—10 czerwca, z udziałem delegatów z całego kraju i delegacji zagranicznych. Przemawiając na otwarciu zjazdu, prezydent Gottwald podkreślił, że CSM stało się ostatnio organizacją milionową — i mówił dalej:

„Idzie teraz o to, aby wychować te setki tysięcy nowych członków na pełnych zapale, uświadomionych i ofiarnych patriotów, na prawdziwych budowniczych socjalizmu w naszej ojczyźnie; idzie teraz o to, aby przeniknąć duchem patriotycznego budującego zapale całe nasze młode pokolenie. Zadanie to ma dwie strony, nierozdzielnie ze sobą związane. Jedną stroną stanowi wychowanie polityczne, ideowe i moralne. Potrzeba wielkiej uświadamiającej pracy, aby idee socjalizmu stały się dla wszystkich młodych ludzi sprawą zrozumiałą i bliską i aby ich serca zapłonęły pragnieniem przyczynienia się w najwyższym stopniu do ich urzeczywistnienia. Drugą stroną stanowi bezpośredni udział w budowie socjalizmu, który jest zarazem i najbardziej przekonującą metodą wychowawczą. Chciałbym się zająć przede wszystkim tą drugą stroną zadania.

Prowadzić młodzież do czynnego udziału w budowaniu socjalizmu — to znaczy przede wszystkim pozyskać nowe tysiące, dziesiątki i setki tysięcy młodych ludzi dla pracy przodowniczej i dla socjalistycznego współzawodnictwa przy wypełnianiu planu pięcioletniego. Przewodnik, racjonalizator, stachanowiec, to niechaj będzie nowy bohater, nowy ideał naszej młodzieży. Macie hasło: „Każdy młody robotnik wartościowym przewodnikiem pracy!“ Jeżeli w niedługim czasie wartościowym przewodnikiem pracy będzie każdy członek związku, ileż nam przybędzie dziesiątków tysięcy wartościowych przodowników!

Po drugie, trzeba bardzo stanowczo dokonać w Związku zwrotu do młodzieży rolniczej, który zapowiedzieliście już w czasie przygotowań do zjazdu. Związek młodzieży bardzo niewielki brał dotąd udział w przebudowie naszej wsi. Młodzież rolnicza jest najmniej dotknięta konserwatyzmem wiejskim. Dlatego też właśnie członko-

wie związku na wsi powinni stać się nosicielami światła, szerzącymi nowe, przebojem idące idee, nowe spółdzielcze formy pracy rolniczej i gospodarowania.

Po trzecie, trzeba zwiększyć udział młodzieży w zarządzie krajem. W radach narodowych i w ich organach, w radach zakładowych, w armii i bezpieczeństwie, w sądownictwie, w instytucjach kulturalnych, wszędzie tam potrzebujemy młodych ludzi. Pamiętajcie, że wy macie kiedyś kierować całym państwem. Dalejże, uczcie się gospodarować, uczcie się rządzić!

Po czwarte, trzeba poświęcić więcej troski szkole. Także i za to, jaka jest nasza szkoła, ponosi CSM wielką część odpowiedzialności. Nie znaczy to jednak, aby przewodzić i „nauczycielować“ nauczycielom, ale aby być najlepszym oparciem grona nauczycielskiego, być najlepszymi uczniami. Tak jak każdy członek związku w zakładzie pracy ma być przodownikiem, tak i w szkole każdy członek związku ma być wzorowym uczniem¹⁾.

W liście uczestników zjazdu do prezydenta Gottwalda, ogłoszonym w ostatnim dniu zjazdu, uczestnicy obiecywali mu wypełnić jego wskazania.

Wydanie Pism prezydenta Gottwalda. Sekretariat KC KSC powziął uchwałę, aby przystąpiono do wydania Pism Klementa Gottwalda. Sekretariat zwrócił się przy tym do organizacji partyjnych, aby objaśniały znaczenie wydania tych pism wszystkim członkom partii i całej opinii publicznej. Podkreśla się, że Pisma Klementa Gottwalda będą ważną pomocą w podnoszeniu politycznego uświadomienia pracowników partii i całego ludu czechosłowackiego, w głębszym poznawaniu dziejów ruchu robotniczego i całej Czechosłowacji i w przyswajaniu sobie rewolucyjnego doświadczenia KSC. Wydanie pism powierzono wydawnictwu „Svoboda“. W roku bieżą-

¹⁾ Rudé Právo, Praha, 8. 8. 1950.

cym wyjdą dwa tomy, obejmujące artykuły i przemówienia z lat 1925 do 1929 i 1930—1931. Nakład poszczególnych tomów ustalono na 100.000 egz.

51. Targi Praskie. W drugiej połowie maja odbyły się 51 Targi Praskie. W Targach wzięły udział obok Związku Radzieckiego państwa demokracji ludowej (Polska, Albania, Bułgaria, Demokratyczna Republika Niemiecka, Rumunia i Węgry); ponadto oficjalne pawilony urządziły: Austria, Marokko, Szwajcaria, Triest i Turcja, a oprócz tego reprezentowane były pojedyncze firmy z Austrii, Belgii, Wielkiej Brytanii, Danii, Francji i Holandii.

Otwarcia Targów dokonał premier Zapotocky, który w przemówieniu swoim podkreślił, iż Czechosłowacja pragnie prowadzić pokojowy handel z całym światem, ale na zasadach równouprawnienia. Tymczasem szereg mocarstw zapomniało o dawanych podczas wojny obietnicach, usiłując mieszać się do spraw wewnętrznych Czechosłowacji, uzależniając normalny kontakt handlowy podporządkowaniu się ich wpływowi politycznym, przy pomocy których chciały narzucić Czechosłowacji podstawy kapitalistyczne dla jej ustroju wewnętrznego i gospodarki. Kiedy zaś Czechosłowacja nie ustępowała, niektóre z tych mocarstw poszły drogą dyskryminacji handlowej i gospodarczej. Jedyne tylko Związki Radziecki nie zapomniał o niczym — stwierdził premier — i dotrzymał całkowicie obietnicy niemieszania się do spraw wewnętrznych państwa czechosłowackiego, udzielając mu równocześnie rozległej bezinteresownej pomocy.

Premier podkreślił, że Czechosłowacja, choć niewielka, zalicza się do dzieł sięciu najbardziej uprzemysłowionych państw w świecie. Jest to źródłem dumy dla jej obywateli, ale zarazem nakłada na państwo obowiązek dopomagania innym w przewyciężeniu zaoferowania i budowaniu własnej produkcji.

„Zadanie naszego planowania — mówił premier — polega na takim usprawnieniu naszej produkcji, abyśmy wszelkimi siłami pomagali budować przemysł w krajach dotychczas przemysłowo zacofanych i nierozwiniętych“²⁾.

Ministrowie: Krajčir (handel wewnętrzny) i Gregor (handel zagr.) w wypowiedziach swoich podkreślali, iż tegoroczne Targi miały dość poważnie zmieniony charakter w stosunku do poprzednich. Przede wszystkim nastąpiło przejście od organizowania Targów dwa razy do roku — na wiosnę i jesienią — do jednych tylko Targów wiosennych. Najważniejszą jednak zmianą jest przejście od czysto handlowego charakteru Targów, na których wystawiano wyłącznie wyroby gotowe, do uwidocznienia roli pracowników produkcji. Tym samym Targi z wystawy o charakterze handlowym stają się w znacznej mierze wystawą pracy czechosłowackiej, przeglądem ludzi i metod pracy. M. in. wystawiono na Targach fotografie czołowych czechosłowackich przodowników pracy i opisy ich osiągnięć; znalazła się także na Targach wystawa przemysłu budowlanego, uwidoczniająca osiągnięcia znacjonalizowanego budownictwa i nowe metody pracy. Jak podkreślił min. Gregor w wywiadzie udzielonym po zamknięciu Targów, zadaniem ich było również ukazać stosunek ludu czechosłowackiego do Związku Radzieckiego i do całego obozu pokoju.

* Jeszcze jedną nowością były na tegorocznych Targach imprezy kulturalne. Część terenów wystawowych, obejmująca punkty sprzedaży detalicznej, otwarta była dla publiczności do północy; urządzano tam przedstawienia estradowe i koncerty, orkiestry grały do tańca, wyświetlano filmy.

Nie została przy tym wszystkim pominięta strona handlowa Targów; już w pierwszych dniach zawarte zostały

²⁾ Rudé Právo, 14. 5. 1950.

poważne transakcje z klientami zagranicznymi, którzy głównie interesowali się obrabiarkami czechosłowackimi, a także wszelkiego rodzaju wyrobami przemysłu maszynowego, optycznego itd. Min. Gregor podkreślił, że także i z krajami demokracji ludowej zawarł na Targach poważne kontrakty, tak np. w dziale towarów włókienniczych z Rumunią. Umowy z Australią, Turcją i Izraelem kilkakrotnie przekroczyły rozmiary transakcji, zawartych na Targach jesiennych.

Z ciekawszych nowości wystawionych na Targach wymienić należy wyroby z materiałów pomocniczych, jak nylon, sztuczny wosk, wzmocniony papier, wzmocnione włókna (z których wyrabia się np. koła zębate lepsze od metalowych) itp.

Reforma szkół wyższych. W drugiej połowie maja Zgromadzenie Narodowe uchwaliło ustawę o szkołach wyższych, która dopełniła reformy szkolnictwa czechosłowackiego. Ustawa reguluje dostęp do szkół wyższych na zasadzie zdolności kandydatów i zarazem zapewnia socjalne i zdrowotne zabezpieczenie studentów, tak, aby mogli studiować bez względu na sytuację materialną.

Zasadniczą władzą w zakresie szkolnictwa wyższego jest minister szkolnictwa, nauk i sztuk, którego organem doradczym jest trzydziestoosobowy komitet państwowy. W komitecie zasiada 10 przedstawicieli życia praktycznego.

Rektorów szkół wyższych mianuje prezydent republiki na przeciąg lat trzech; na ten sam okres czasu mianowani są dziekani. Także profesorów mianuje prezydent, docentów zaś minister szkolnictwa. Ustawa pozwala ministrowi na ustalanie i zmiany zakresu działalności profesorów i docentów na wniosek komitetu państwowego; minister także wyznacza profesorom i docentom ściślejszy zakres ich funk-

cji pedagogicznych w ramach ich specjalności.

Zasadniczą jednostką naukową jest katedra, którą tworzą wykładowcy tej samej dziedziny lub dziedzin pokrewnych. Minister mianuje kierownikiem katedry najlepszego specjalistę, który odpowiada za całą pracę katedry. W opracowaniu i wykonaniu planu naukowego katedry biorą udział wszyscy jej pracownicy, którzy także kontrolują wykonanie planu na wspólnych zebraniach. Kolektywne metody pracy katedry uzupełnione są osobistą odpowiedzialnością za całą pracę katedry. Członkowie katedry będą przy tym przyswajali sobie stale zdobycze nauki radzieckiej, będą je wykorzystywali w nauczaniu i zapoznawali z nimi swoich słuchaczy. Członkami katedr będą także czołowi pracownicy praktyczni, którzy będą przenosili do szkół wyższych zadania z zakresu praktycznej budowy i techniki i będą zaznajamiali profesorów i studentów z najnowszymi zdobyczami w zakresie metod produkcji. Katedry będą również organizowały stały kontakt profesorów i studentów z życiem praktycznym, w szczególności z wybitnymi nowatorami i przodownikami pracy.

Institucją nową będzie aspirantura. Każdy zdolny absolwent szkoły wyższej, posiadający dane do twórczej pracy naukowej, będzie mógł kształcić się dalej w ciągu jednego do trzech lat, pod kierunkiem profesora a na koszt państwa. Po pomyślnym zakończeniu aspirantury otrzyma tytuł naukowy.

Sprawozdawca projektu ustawy, poseł dr Dolansky, wspominał, iż w przedwojennej Czechosłowacji było ogółem 13 szkół wyższych z 21.495 słuchaczami. Obecnie posiada Czechosłowacja 21 uczelni, na których studiuje prawie 60 tysięcy studentów.

Minister szkolnictwa, nauk i sztuk podkreślił w swoim przemówieniu, że autonomia szkół wyższych nie została

przez ustawę naruszona, lecz przeciwnie, rozszerzona i poprawiona; jest to, jednak autonomia, w której możliwe jest współdziałanie kolektywu, gdzie zarządzenie nie stanowi ostatniej instancji. Minister zwrócił przy tym uwagę na prawa, przyznane w zarządzie wydziałów studentom i pracownikom nienaukowym.

W posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego poświęconym debacie nad projektem ustawy wzięli udział rektorzy i dziekani szkół wyższych całej republiki z odznakami swoich godności akademickich, przedstawiciele studentów i słuchaczy robotniczych kursów przygotowawczych na wyższe uczelnie, obecni w Pradze przedstawiciele Międzynarodowego Związku Studentów i in.

Ministerstwo bezpieczeństwa. W drugiej połowie maja rząd uchwalił ustanowienie ministerstwa bezpieczeństwa narodowego — na zasadzie ustawy konstytucyjnej o organizacji administracji publicznej, a na wniosek ministra spraw wewnętrznych Noska. Min. Nosek uzasadnił projekt tym, iż kompetencje ministerstwa spraw wewnętrznych rozrosły się ostatnio bardzo znacznie, głównie w związku z reorganizacją rad narodowych. Na wniosek premiera prezydent republiki mianował ministrem bezpieczeństwa narodowego posła Ladislava Koprivę.

Min. Kopriva, b. więzień Dachau, jest członkiem prezydium KC KSC; dotychczas pełnił funkcje kierownika oddziału kadr sekretariatu KC.

Nowy kodeks karny. Na tym samym posiedzeniu rząd uchwalił tekst dwóch ustaw karnych, które odtąd stanowiąc będą jedyne normy prawa karnego w republice: ustawę karną i ustawę karno-administracyjną.

Nowy kodeks karny znosi wszystkie dawne przepisy, a w szczególności były austriacki kodeks karny z roku 1852, były austriacki kodeks karny wojsko-

wy z r. 1855 i były węgierski kodeks karny z r. 1878, obowiązujący w Słowacji. Ustawy te były już w znacznej mierze przestarzałe i pochodziły po części jeszcze z ery absolutyzmu Bacha w dawnej Austrii. Prace kodyfikacyjne nad ustawą karną w przedwojennej Czechosłowacji nie zostały zakończone do chwili wybuchu drugiej wojny światowej. Prace te prowadzone były przez lat 18. Obecny kodeks opracowany został na przestrzeni 20 miesięcy. Wykorzystano w nim rozległe doświadczenie sądownictwa radzieckiego przy budowaniu socjalizmu.

Nowy kodeks karny obejmuje także przepisy karne wojskowe i prawo karne skarbowe, będzie przeto wspólny przede wszystkim dla sądów powszechnych i wojskowych.

Kodeks dzieli się na część ogólną, ustalającą zasady odpowiedzialności karnej, zakres działania ustawy karnej, kary, ich nakładanie i wykonanie itd. oraz część szczegółową, którą objęte są czyny karalne przeciw republice, czyny karalne o charakterze gospodarczym, przeciw porządkowi publicznemu, czyny o charakterze zagrażającym bezpieczeństwu publicznemu, przeciw rodzinie i młodzieży, przeciw życiu i zdrowiu, przeciw wolności i godności człowieka, przeciw sile zbrojnej, wreszcie czyny karalne wojskowe.

Kodeks zrywa przy tym z dotychczasowym podziałem na zbrodnie, przestępstwa i wykroczenia, wprowadzając jednolite pojęcie czynu karainego (trestni čin).

Czyn karalny stanowi działanie niebezpieczne dla społeczeństwa, które narusza lub zagraża interesom chronionym przez ustawę karną, a mianowicie interesom ludowo-demokratycznej republiki, jej socjalistycznego budowania, interesom ludu pracującego lub jednostki. W wypadkach, gdzie ustawa nie stanowi wyraźnie, że karalne jest niedbalstwo, wymagany jest dla karalności czynu zły zamiar.

Pomocnik i podżegacz karani są tak samo, jak sprawca, chyba że dobrowolnie zapobiegli dojściu czynu karalnego do skutku.

Za czyn karalny nie odpowiada ten, kto w chwili jego spełnienia nie ukończył lat piętnastu lub też z powodu zaburzeń umysłowych nie był w stanie rozeznąć istoty czynu.

Czechosłowacką ustawę karną stosuje się do czynów karalnych popełnionych na terytorium republiki, dalej do czynów popełnionych za granicą przez obywatela republiki lub jej mieszkańca nie posiadającego żadnego obywatelstwa; w niektórych wypadkach także do czynów karalnych popełnionych za granicą przez cudzoziemca, jeżeli chodzi o czyny wymierzone przeciw republice, jak spisek, szpiegostwo, zamach na dostojników państwowych itp. Kodeks utrzymuje przede wszystkim zasady terytorialności, narodowości czynnej i biernej; utrzymana jest także zasada tzw. represji uniwersalnej, tj. karalności pewnych czynów bez względu na osobę sprawcy i miejsce popełnienia.

Obywatel czechosłowacki nie może być wydany obcemu państwu dla ścigania karnego ani dla wykonania kary.

Kodeks rozróżnia kary główne i kary dodatkowe. Jako najcięższa kara główna zachowana została, za najpoważniejsze działania przeciw społeczeństwu, kara śmierci; ponadto karą główną jest pozbawienie wolności (bez dotychczasowych rozróżnień i bez stosowanych dotąd obostrzeń, jak twarde poślanie, posty itp.) oraz zaprowadzone nowym kodeksem po raz pierwszy, według wzoru radzieckiego, zadóscuczynienie. Karami dodatkowymi są: utrata obywatelstwa, utrata praw obywatelskich, usunięcie z wojska, utrata stopnia wojskowego, przepadek mienia, kary pieniężne, zakaz wykonywania zawodu, wysiedlenie, zakaz pobytu, opublikowanie wyroku

i przepadek rzeczy. Kary dodatkowe sąd orzec może tylko w związku z karą główną.

Przy wymiarze kary bierze się pod uwagę okoliczności łagodzące i obciążające. Okolicznością obciążającą jest w szczególności, jeżeli sprawca przez czyn karalny objawił wrogość wobec ustroju ludowo-demokratycznego, zagroził politycznym, wojskowym lub gospodarczym interesom republiki, popełnił czyn w sposób brutalny lub podstępny, z żądzy zysku lub innych niskich pobudek, lub też czynem tym naruszył obowiązki wynikające z jego odpowiedzialnego stanowiska. Okoliczność obciążającą stanowi również recydywa lub popełnienie większej liczby czynów karalnych, dalej namówienie do popełnienia takiego czynu drugiej osoby, w szczególności młodocianego, wreszcie wykorzystanie czyjejś bezbronności lub zależności.

Okoliczność łagodzącą stanowi w pierwszym rzędzie popełnienie czynu w stanie bliskim nieprzytomności; nie jest nią jednak pijaństwo. Okoliczność łagodzącą stanowi również silne podniecenie, młody wiek, zależność służbowa lub inna od podżegacza, wpływ ciężkich warunków osobistych lub rodzinnych, przez sprawcę nie zawinionych, prowadzenie przyzwoitego życia człowieka pracy przed popełnieniem czynu, wreszcie staranie o usunięcie jego szkodliwych skutków po popełnieniu.

Przy orzeczeniu kary pozbawienia wolności na okres nie przekraczający jednego roku sąd może orzec zawieszenie kary na okres od jednego do trzech lat, o ile nie jest to sprzeczne z interesem publicznym, a sąd może przypuszczać, że sprawca i bez wykonania kary będzie prowadził dalej przyzwoite życie człowieka pracy.

Karę śmierci wykonuje się w zasadzie przez powieszenie; w okresie poważnego zagrożenia republiki kara śmierci może być wykonywana przez

rozstrzelanie. W wypadkach, gdy przewidziana w ustawie kara śmierci jest zbyt surowa ze względu na poważne okoliczności łagodzące, lub ze względu na osobę sprawcy, sąd może zamienić karę śmierci na pozbawienie wolności dożywotnio lub nie mniej od lat piętnastu. Kobieta ciężarna nie może być w żadnym wypadku skazana na karę śmierci, do niej stosuje się z zasady powyższe złagodzenie kary.

Karę pozbawienia wolności wymierza się dożywotnio lub na określony czas, nie przekraczający w tym wypadku lat dwudziestu pięciu. Do kary tej wlicza się areszt śledczy. Celem pozbawienia wolności nie jest izolacja skazanego od społeczeństwa, lecz wciągnięcie go do produktywnej pracy i nadanie karze charakteru wychowawczego.

Jeżeli zachowanie skazanego w przebiegu wykonania kary pozwala sądzić, że skazany się poprawił, może on być warunkowo zwolniony po odcierpieniu co najmniej $\frac{1}{4}$ kary, a przy skazaniu dożywotnim — po odcierpieniu przynajmniej 10 lat. Okres próby ustala się przy zwolnieniu warunkowym na 2 do 10 lat. Jeżeli w tym okresie skazany prowadzi przyzwoite życie człowieka pracy, uważa się, że już odcierpiął karę. Jeżeli okres próby wypadnie ujemnie, ustawa zezwala jednak na ponowne zwolnienie warunkowe po odcierpieniu dalszej $\frac{1}{4}$ kary.

Zadośćuczynienie wychodzi z założenia, że krótkoterminowe pozbawienie wolności nie dawało dobrych wyników. Wykonuje się je na wolności, przy czym skazany wykonuje w okresie zadośćuczynienia pracę mu przeznaczoną za obniżonym wynagrodzeniem i bez niektórych udogodnień, wpływających ze stosunku pracy (jednak bez naruszania jego praw do ubezpieczeń). Z wynagrodzenia potrąca mu się w zasadzie 25%, sąd może jednak zniżyć stawkę potrące-

nia do 10%. Okres zadośćuczynienia nie jest zaliczany do okresu stosunku pracy. W zasadzie pozostawia się skazanego przy dotychczasowej pracy, sąd może jednak postanowić, aby wykonywał on pracę mniej odpowiedzialną, niekiedy zaś także, aby został przeniesiony do środowiska lepiej odpowiadającego wychowawczym celom kary. Jeżeli sprawca nie stawi się do pracy, sąd zmieni zadośćuczynienie na karę pozbawienia wolności.

Najważniejsza kara dodatkowa, pozbawienie obywatelstwa, obejmuje utratę praw obywatelskich, usunięcie z wojska i przepadek całego mienia.

Utrata praw obywatelskich polega na tym, że skazany traci prawo do wszelkich funkcji publicznych i kierowniczych, tytuły akademickie, godności naukowe i artystyczne, odznaczenia czechosłowackie i prawo do noszenia odznaczeń zagranicznych, jak również prawo do używania zagranicznych tytułów honorowych. Dalej skazany traci czasowo, a jeżeli jest skazany na śmierć lub na dożywotnie więzienie — na zawsze prawo wyborcze, prawo do pełnienia funkcji publicznych, do publicznego zabierania głosu słowem i drukiem, do nabywania tytułów i godności akademickich, naukowych i artystycznych i do wykonywania zawodu, do którego takie godności i tytuły są wymagane. Czasową utratę wszystkich tych praw orzeka sąd na okres od 3 do 10 lat, przy czym nie wlicza się w to okresu trwania kary.

Przepadek mienia w całości lub części może być orzeczony tam, gdzie ustawa wyraźnie tak postanawia, jeżeli nastąpiło skazanie na śmierć, na dożywotnie więzienie albo na pozbawienie wolności nie mniej lat trzech, wreszcie jeżeli skazany przez swój czyn przejawiał wrogi stosunek wobec ustroju ludowo-demokratycznego.

Wśród innych kar dodatkowych wymieniać należy zakaz wykonywania

pracy lub zawodu, gdy w związku z pracą sprawca popełnił czyn karalny, którego mógłby nadużyć do popełnienia czynów karalnych lub którego wykonywanie przez sprawcę byłoby sprzeczne z interesem społeczeństwa. Zakaz taki może być orzeczony czasowo lub na zawsze.

W stosunku do sprawcy, który nie jest obywatelem czechosłowackim, sąd orzec może wysiedlenie z terytorium republiki. Sprawcy może być także zakazany na zawsze lub czasowo pobyt na pewnym obszarze tego terytorium.

Wyroki się publikuje, o ile charakter czynu karalnego wymaga napiętnowania w interesie publicznym.

Przyjęta jednocześnie ustawa karno-administracyjna zawiera wszystkie

dotychczasowe przepisy prawa karno-administracyjnego, rozrzucone dotąd w niezliczonych ustawach i rozporządzeniach. Ustawa znosi z górną 200 dotychczas obowiązujących aktów ustawowych.

Podział funkcji między sądami powszechnymi i radami narodowymi, które wykonują funkcje karno-administracyjne, przeprowadzony został w ten sposób, iż najbardziej niebezpieczne ataki na społeczeństwo przekazano do sądenia sądom powszechnym, a karanie przestępstw mniejszej doniosłości powierzono radom narodowym. Podkreśla się przy tym, że nie oznacza to lekceważenia rad narodowych, ale chęć zaoszczędzenia im dalszego jeszcze rozszerzania ich agend.

Andrzej Józef Kamiński